MÁJE NA DOLNOKRALOVICKU.

Sdělujo Jan Valchář.

Zavítáme-li v měsíci květnu na Dolnokralovicko, zvláštní zjev naskytne se našim zrakům. V každé vísce uzříme štíhlé a zdatné vysoké oloupané tyče smrkové nebo jedlové, jichž zelený vršíček ozdoben je barevnými fábory a zeleným věncem.

Toť "máje", kterou staví náš šuhaj večer před prvním květnem, když veškeren život v osadě ustane, nedaleko okna své vyvolené.

Ačkoliv trestající Nemesis — pantatínek, fort — bedlivě střežil své hájenství, přece láska, která hory přenáší, nad ním zvítězila, a dávno vyhlédnutou tyč z lesní komory mu odnesla. Počin tento vlivem zákazu děje se u vší tajnosti. Jinak bylo druhdy. — Jsouť pamětníci, kteří dosud nám líčí, že stavění májí dálo se hlučně. Bylať přinášena a zatloukána máj v průvodu hudby, a jinoch, který tento dárek lásky družce své přinášel, vylézal po tyči až k vršku, kdež vlastnoručně věnec upevňoval a tím nejen náklonnost svou, ale i statečnost a neohroženost na jevo dal. —

Časy se mění a lidé v nich a tak také stavění májí přestává. Jedině v osadě Hodkově dodnes uchovalo se stavění máje v původní a svérázné formě.

Již před prvním květnem připravují se mládenci hodkovští na "máje" pečujíce, aby zaopatřili si potřebný počet mladých a štíhlých břízek, jakož i — pokud možno — vysokou jedlovou tyč, z níž kůru sloupnou až k vršku, kde ponechají několik zelených ratolestí, jež ozdobí různobarevnými fábory.

V předvečer slavnosti májové zatkne jedenkaždý jinoch v průvodu hudby břízku před okno své vyvolené a posléze u návesní kapličky zatlukou do země "krále", t. j. oloupanou kromě vršku jedli.

Jelikož řevnivost dorostu okolního, ba často i místního nelze mnohdy utajiti, stává se někdy, že dáván jí průchod poškozením nebo poražením, ba i dokonce odnesením "krále"; proto omladina zvolí ze spoludrahů dvou- nebo tříčlennou hlídku, která přímo "u krále" na otep slámy ulehnuvši, jej před zlovolníky střeží.

Nicméně se stává, že za spánku unavené hlídky "král" bývá odnesen a teprve za značné výkupné vrácen.

Vlastní slavnost "máji" odbývá se následující den bezprostředně hned po obědě.

Dorost, zvoliv ze středu svého před tím krále, dva mládence, kazatele a kata, náležitě se k úlohám těmto připraví a vyšňoří. — Mládenci mají klobouky ozdobené fábory a kyticemi. Jeden z nich nese tácek s odlívkou, druhý pak maje přes rameno přehozený ubrousek, láhev rosolky.

V jich středu kráčí král, který má přes oblek navlečenu bílou košili, červenou šerpou přepásanou. Hlavu jeho kryje vysoká, papírová, pozlátkem a stuhami zdobená čepice. Obličej zahalen má bílým šátkem.

Za zvuků hudby, která jde v popředí, obcházejí tito tři stavení, u nichž byly postaveny máje.

Jakmile vejdou dovnitř, usedne král za stůl a jeden z mládenců připije na zdraví pantáty a panímámy, kterýžto přípitek hudba doplní "vivat". Při následné kratičké skočné provede druhý mládenec dcerku nebo mladou hospodyni, načež po složení obvyklého peněžitého dárku na tácek od tanečnice, poděkovavše a učinivše pozvání k slavnosti, ubírají se dále.

Když obejdou takto veškerá stavení, odebérou se ke kapličce, kdež mezitím shromáždily se pozvané prostovlasé družky s věnečky na hlavách a kam přineseny byly z kostelíka máry, na nichž vystlány jsou peřiny. Mimo to připraven jest zde též stůl se dvěma židlemi, z nichž na jedné usedne poblíž krále dřevěného, t. j. jedle, jakmile průvod s hudbou sem dorazí, král živý. K němu přisedne též za stůl kazatel, který jest oblečen v napodobené roucho kněžské. Mezitím co tito dva u stolu se baví a z veliké kamenné nebo plechové nádoby popíjejí, snaží se mládenci různými přípitky, okolostojícím osobám adresovanými, vytěžiti ještě ve prospěch slavnosti nějaký groš.

Z přípitků těchto, které často vyznačují se příléhavou svérázností, buďtež uvedeny tyto:

1. "Na zdraví této družičky, jež ráda dává hubičky. — 2. Na zdraví této holčičky, že má hezké očičky. — 3. Na zdraví tohoto pána, že on si zavdá s náma. — 4. Na zdraví této tetičky, že ráda pase kozičky. — 5. Na zdraví této babičky, že ráda ohledává slepičky. 6. Na zdraví tohoto pantáty, že má rád běhouny buclatý. — 7. Na zdraví pana správce, že on má v kanceláři mnoho práce. — 8. Na zdraví pana šenkýře, že on vždycky rád každému připíše. — 9. Na zdraví pana krále, že už má na mále" atd.

Po každém přípitku hudba hraje "vivat", jakož i přehrává předzpívanou strofu od družek.

Když mládenec každému byl připil, vystoupí kazatel na povýšené místo a maje listiny v ruce, dílem z paměti, dílem dle záznamu říká na příklad takto:

"Žena je americký mlýn, protože všechno semele. — Žena je děravý pytel pokladů, žena je zdroj lásky, blaha, nenávisti, žárlivosti i pračky. Žena je křen, který k párku velmi chutná, ale také někdy slzy vynutí. Proto ji muži tak rádi olizují, že je sladký dort, ale na pohled. — Žena je anděl, proto tak mnohá často muži uletí! — Žena je ráj srdce, očistec kapsy, pekla a duše! — Je dovedný řezník, protože dovede hned každému odseknout. — Je jako citlivé váhy. Dotkni se jí, aj, už má jazýček v pohybu.! — Kdo má dost denárů, v zimě i v létě, má nebe každý den na tomto světě. — Kdo má ženu zlou a v kapse světlo, ten už má na světě horoucí peklo! — Dobře je být člověku samotnému, když má dědit! — Taký hospodář mnoho hřeší, když jej tele víc než dítě těší. — Kdo rád tancuje, ševcí kapsu zlatí", atd.

Někdy též klade hádanky, jako: 1. Který čtvernožec je vám nejprotivnější? (Piano.) 2. Co je facka? (Nesmazatelná, vodorovná smyčka.) 3. Kdo byl na světě první uzenář? (Láska, již za časů biblických dělala párky.) 4. — Jaký je rozdíl mezi Němcem a deštníkem? (Deštník se roztahuje za nečasu, Němec ustavičně.) 5. Jaký je rozdíl mezi vojskem a kořalkou? (Vojsko poráží nepřítele, kořalka svého přítele.) 6. Jaký je rozdíl mezi láskou a růžovou barvou? (Žádný. Obě vybledou.) Takto a podobně pobaviv lid, končí:

"A vy staré babičky, máte huby jako šavličky, nabrousený jako jed; klepaly byste hned! Teď ale jen pozor dejte a malé strpení mějte! Až budete plít ten mák, pak můžete klepat dál!"

Po té jeden hudebník zatroubí, načež bleskurychle na osedlaném koni přijede sem červeně přistrojený kat, který, maje červenou čepici a vysoké boty, t. zv. faldovky se špornama, opásán je šavlí.

Přiblíživ se až ke králi dřevěnému, udeří šavlí o dřevo a táže se: "Je milost?" Shromáždění odpoví: "Je." Po této odpovědi kat uschová meč, obrátí koně a střelhbitě odjede. Za chvíli opět ozve se zatroubení, kat přijede a opakuje se předchozí výjev. Teprv po třetím zatroubení dostane za odpověď, že milosti není, srazí šavlí živému a u mar již stojícímu králi hlavu, t. j. papírovou čepici, kterýžto okamžitě sklesne do peřin na marách vystlaných. Neprodleně na to uchopí se mar šest družek a za smutečního pohřebního pochodu odnáší je i se sťatým králem do hostince. Vešedše do něho, postaví máry i s králem do středu šenkovny, načež hudba spustí skočnou, při které tančí družičky okolo mar. Náhle vyskočí však sťatý král, uchopí některou z družek a zatančí s ní. Toť pokynem pro dorost, který máry rychle vynese, načež rozproudí se obyčejná taneční zábava, jejíž náklad uhražen bývá z vybraných peněz při slavnosti májové.

V některých však osadách Dolnokralovicka (Hulice, Pravonín, Košetice) staví se máje v noci před svatodušním Hodem božím, neboli, jak se v Hulicích říká, o letnicích.

Mimo stavění májí téměř na celém okrese zastrkávají v tuto dobu okolo hnojiště ratolesti lipové, březové nebo verpánové (t. j. modřínové), kterýžto počin vykládá lidová legenda takto:

"Když Herodes vyslal vojáky, aby novorozeného Ježíše v Betlémě zabili, řekl prý jim, aby jej tam hledali, kde před obydlím nalézá se strom. Vražedníci, přišedše tam, spatřili strom před každým stavením, mimo obydlí Kristovo. Proto jali se vraždíti nemluvňata napořád a jen P. Ježíš byl zachráněn." (Košetice.)

Jiná verse vypráví, že v čase pronásledování křesťanů poznávali prý se tito navzájem dle stromů, které u příbytku jejich se nalézaly. Stalo prý se, že když přišli pronásledovatelé a chtěli je zajmouti, spatřeny byly stromy u vedlejších domů, pohanských, čímž byli křesťané zachráněni. — (Pravonín.)

Ačkoliv v měsíci květnu nemá slouhovi osýchati hůl, přece Dolnokralovák nerad vidí, přišli na den Božího vstoupení nebo v den sv. Ducha, z obavy, že špatně zvedou se žita. V prvém případě budou prý žitka jako když je omlátí, ve druhém bývají hluchá (Keblov) a to vše proto, že déšť na Boží vstoupení přináší žíznivý rok. (Hněvkovice.)

Je-li tomu tak a sucho ohrožuje valně úrodu, jdou ženy v Křešíně vylévat tři studánky tímto způsobem:

Každá opatřena hrnečkem přistoupí ke studánce a počne počátkem jedna po druhé vodu z ní vylévati, při čemž třikráte řekne:

"Vylejvám vodu, studánko z tebe, aby nám spadla rosička s nebe."

Když jest studánka vyprázdněna, pomodlí se a zazpívají zbožnou píseň, načež přistoupí ke studánce druhé a obdobně třetí.

Dyť sv. Duch přinášel pytel mouch (Keblov), nerozšílí se nás Dolnokralovák z toho, zvláště je-li narozen v květnu, neboť v má ji dítě narozené jest dobrota učiněná.

SHLEDÁNÍ.

Ant. Skřivan.

V červnu měsíci, nejkrásnějším v roce — říkají, že je to máj, ale není to pravda! — když kvetly lilipy a růže, objevili se ve vsi dva lidé: četník a s ním ještě jeden člověk, už letitý, s hlavou i vousem prošedivělým. Mířili oba k starostovi. Člověk, kterého četník vedl, rozhlížel se po návsi, která poskytovala příjemný obraz v tom letním podvečeru; rovina jako na stole, uprostřed návsi cesta a kolem ní zahrady a zahrady a v nich selská stavení větší i menší. Podle šarží: statky s velkými dvory, plnými hospodářského náčiní a pobíhající drůbeže, chalupy s dvory menšími. Také jeden, dva baráky se vetřely do této "lepší společnosti". Cizí muž se rozhlížel s patrným zájmem.

"To se tady změnilo!" řekl pojednou jako pro sebe, ale hlasitě.

"Jak pak dlouho jste tu nebyl?" otázal se ho četník.

"Čtyřicet let!" povzdechl muž skoro pohnutě a obhlížeje své okolí, rozkládal:

"Tady, co jsou ta velká zděná stavení, tady stávaly dřevěné chalupy. Teď to jsou učiněné residence. Arci, arci, svět pokračuje. A tadyhle tady," a při tom zůstal státi, ukazuje na zděné stavení opodál, "tady stávala malá chalupa — naše chalupa, pane závoděí."

"Teď tam je starosta a tam vás právě vedu," pravil četník.

Starý člověk se zastavil. Nepěkná věc! Tady byl jeho rodný otcovský dům, teď ho tam vedou postrkem, či, jak závoděí řekl "šupem". Starému světoběžníku nebylo při tom pomyšlení dobře. V duši mu vyvstala představa jeho bývalého domova. Vidí najednou v mlze dávných let matku, jak stojí na prahu a čeká na něj, co zatím otec pobíhá po dvoře, kouří z krátké dýmky a pořád něco kutí. Nesnesl chvilku zahálky, nevelký, ne silný byl, ale jako rtuť pohyblivý. Ale to byl právě jen mihavý obraz minulosti, po kratičkém výletu do ní stál tu před ním ve skutečnosti na prahu starosta, ne mladý, ne starý, statně vzrostlý. Vida četníka s tulákem, zamračil se.

"Pěkné nadělení," křičel na závoděího. "Takové presenty byste si mohl nechat, pane závoděí. To už je druhý v týdnu. Co je moc, to je moc!"

"Nemohu za to," smál se závoděí, "že máte takové příslušníky!"

Mezitím vstupovali do dvora a kráčeli ke dveřím starostova domu a hnedle byli v rozlehlé světnici, čistě venkovského vzezření. Četník usedl nahoře na lavici u stolu, bez pobídky jako starý známý. Muž, kterého přivedl, zůstal stát u dvéří v pokorné odevzdanosti ve svůj osud. Starosta vzal od četníka papíry a zavadiv o ně pohledem, prohodil v patrném údivu:

"Vy jste Bartoníček?"

"Ano, pane starosto!"

"A jak jste to dopracoval až na tahle místa, že vás posílají domů šupem?"

Muž u dveří pokrčil zádumčivě rameny, ve tváři pocítil cosi jako malé zažehnutí studu a pohnutí.

"To tak osud s lidmi všelijak hraje!" pravil posléze temně.

"A z Vídně jdete. Arci, arci! Když ve světě lidi sedřou, pošlou je obcím na krk. Znal jsem vašeho tatínka, tady u nás zemřel na výměnku. Poctivý člověk, oč, jsme mu zatlačili. To jsem byl ještě mladý hoch. A teď vy tady, v otcovském domě jako šupák!"

Z hrudi Bartoníčkovy u dveří se vydral vzdech.

"A proč vy jste tenkrát utekl z domu?"

"K vůli vojně — bylo to o Prajzích, sbírali, kde koho. I ruku jsem si tenkrát zmrzačil" — při tom ukázal pravou ruku, které scházely dva prsty. "Pak jsem se potloukal po světě i v Rusku jsem byl se šumaři."

"A takhle to skončilo," pravil starosta. "No, jaká pomoc, jste tu, oběsit vás nemůžeme. Půjdete do pastoušky. A živobytí musíte nějak protloukat — obec nemá na vyhazování. A tak starý a sešlý ještě nejste. V pastoušce je jen Horačka, taky nám ji přivedli po šňůře, odněkud z Němec. Ať se dobře snášíte a neděláte skandály! Teď půjdete se mnou, dovedu vás tam!"

"Já tam trefím!" povídal hnaneč živě. Ale starosta už stál připraven k odchodu a louče se s četníkem pravil k Bartoníčkovi:

"Já vás tam přece jen dovedu!"

•

Pastouška bylo nevelké stavení, hodně už staré, nakřivené u cesty až na samém konci vesnice. Nedaleko byl nevelký umělý rybníček, ve kterém se plavili koně a skot. Tato pastouška byla z těch starých stavení, která nepodlehla žádné změně a vypadala tak jako za Bartoníčkova mládí. Teď, kdy se k ní blížil, vzpomínal starý světoběžník na svá dětská léta, když tu skotačil a pobíhal, v rybníčku se koupával. V pastoušce tenkrát byli také staří lidé, už se skoro ani na ně nepamatuje, jen ví, že se jich ostatní tenkráte štítili jako cikánů a bůh ví, čeho. Také tam obecní slouha tenkrát bydlel, starý taškář, ve kterém přes jeho stáří nebyla, jak říkali, žíla dobrá. Všechny ty obrazy prostého, ale přece jen bezstarostného dětství vyhouply se teď před duševním zrakem. Kdež by si byl tenkráte pomyslil, že jednou on, na stará kolena bude v pastoušce, že ho tam přivedou četníkem a starostou.

Tak se vrátil Bartoníček po čtyřiceti letech domů do rodné vsi. Jako dvacetiletý, mladý junák odešel, jako šedesátiletý stařec se vrací. A jak a kam se vrací! Bylo už šero, skoro tma, když ho tam starosta dovedl a dav mu napomenutí, aby se s Horačkou snášel a aby se nehádali, odešel. — Teprve teď v šeru, pokud slabé oči mohly šerem pronikati, prohlédl si Bartoníček Horačku. Byla taky okolo šedesátky a před týdnem jí přivedli zrovna tak jako Bartoníčka. Když starosta odešel, podívali se na sebe.

"Frantina!" uklouzlo zděšeně skoro Bartoníčkovi.

"Josefe — ty!"

Stařena stála jako sloup, ztrnutá úžasem a leknutím. Oba tu stáli proti sobě po čtyřiceti letech. Tehda kvetoucí lidé, teď starci, zlomení životem. Horačka rozsvítila nuzně mrkající lampičku. V jejím slabém přísvitu teď bleděli na sebe, oba plačící. Po chvilce mlčení Bartoníček prohodil:

"Nemusilo to tak dopadnout — kdybys mně to tenkrát nebyla tak provedla. Ani se mnou, ani s tebou."

Horačka mlčela na tuto výčitku. Vzpomněla do velké nesmírné dálky na to, když jí bylo dvacet let a Bartoníčkovi také. Byl do ní blázen. Také ona ho měla ráda. Prudkou láskou se milovali, jako dovedou lidé ve dvaceti letech. Ale ženské srdce — čert mu věř a rozuměj. Odešla sloužit do Němec a tam zapadla. Bartoníček začal zuřit a pít a také on zmizel. V malé chvíli oba staří teď přeletěli v mysli svůj život.

"To je let" — najednou prohodila Horačka a otřásla se při tom, jako by ji zamrazila ta myšlenka už pouhým dotekem.

"Čtyřicet" — na to on.

Horačka najednou přistoupila k němu. Bartoníček ji vzal za ruku a přitáhl k světlu.

"Jestli pak máš ještě ty krásné oči, které mne tenkrát pomátly rozum."

Stařena zaplakala teď hořce:

"Zhasly. Jedno nadobro, druhé skoro. Tak, tak, že vidím na krok —"

"A že jsi mne poznala —"

"Jen tak po hlase a dle starosty. Vždyť řekl, koho vede!"

Bartoníček se otřásl. Podíval se jí do očí, byly opravdu slepé. Ty krásné oči zářící, na které celý život myslil a které vídal i ve snu zářit, zhasly . . .

•

Lidé všelicos povídali a smáli se. Že prý ti staří tam v pastoušce se milují jako mladí lidé. Pravda byla jen to, že stará náklonnost u obou oživla a že Bartoníček Horačku ošetřoval a živil. Ano, on žebrák ji živil. Dvakrát, třikrát týdně si vyšel po žebrotě, něco někde pomohl a vydělal nějaký groš a o to se s Horačkou dělil. Neměl za to, než její vděčnost a vzpomínku na krásné kdysi a teď vyhaslé zraky.

Modní svět.

1297 — Dívčí šaty s pásky přes ramena. — Střih ve 4 velkostech: 6, 8, 10 a 12 roků. Vyžadují 2⅛ yardu na spodní živůtek a 2⅜ yardu na šaty 27-palcové látky na velkost 6 roků.

9988 — Dívčí šaty s tunikou anebo bez ní. — Střih ve 4 velkostech: 8, 10, 12 a 14 let. Jest zapotřebí 3½ yardu 40-palcové látky na velkost 8 let.

1287 — Šaty pro dámy po domácku. — Střih v 6 velkostech: 34, 36, 38, 40, 42 a 44 palce míry přes prsa. Vyžadují 5¼ yardu 44-palcové látky na 36-palcovou velkost. Sukně při dolenim okraji měří 2 2-3 yardu.

1301 — Šaty pro dámy. — Střih v 6 velkostech: 34, 36, 38, 40, 42 a 44 palce míry přes prsa. Jest zapotřebí 5¼ yardu 44-palcové látky na velkost 36 palců a sukně při dolením okraji měří 3 1-3 yardu.

Každý, kdo sobě předplatí na některý z našich listů, obdrží jeden modní vzorek-střih úplně zdarma. Další vzorky za 10c jeden.

Upozorňujeme naše odběratele, aby při objednávce vzorků střihů neopomenuli udati mimo naznačeného čísla, ještě míru aneb stáří.

MEDORA KÁVA
Dobrá káva 20 centů libra
lepší druh 23c a 26c
Kdo nám zašle objednávku, může býti úplně jist, že obdrží kávu chutnou a vždy čerstvě praženou.
Za spravedlivou váhu RUČÍME!
Pište si o vzorek, který zašle se vám zdarma a vyplaceně.
Česká zasílatelská společnost
MEDORA COFFEE MILLS
2345 S. Central Park Ave. CHICAGO, ILLINOIS
O spolehlivosti můžete se přesvědčiti u Kašpar State Bank v Chicagu

F. C. BLISS, prodavač hovězího dobytka
F. F. WELLMAN, prodavač vepř. dobytka
KOMMISSIONÁŘI V DOBYTKU
Není-li pravdou, moudré jednání, když kupujete jakéhokoliv rodu doby že pro plemeno že hledíte koupiti bezvadné a co nejlepší abyste své stádo zlepšil a cenu jeho zvětšil. To se mé platí, když je posíláte do trhu. Proč se tudíž neobrátit na firmu, která stojí vřele a je vynaloží veškerou sílu pro zasílatele získat tu nejvyšší cenu? Naše zkušenost, spravedlivost finanční postavení nedá se upřít. Obraťte se na náš s plnou důvěrou, neboť my Vám posloužíme svědomitě a spravedlivě. Pan Wellman mluví česky a jeho příruči Koleżal též mluví píše česky.
Vám k službám
BLISS & WELLMAN,
Room 254 New Exchange Bldg., Union Stock Yards, - SO. OMAHA, NEBRASKA

FRANK YUN
vlastní čistě a hojně zásobený
řeznický a uzenářský obchod
V ČÍSLE 2206 JIŽ. 16., OMAHA.
Bohatý výběr čerstvého masa, nejlepší jakosti a za ceny nejlevnější. Veškeré výrobky uzenářské těší se té nejlepší jakosti. Objednávky možno učiniti telefonem: Douglas 3422.

DO YOUR OWN SHOPPING
"Onyx" Hosiery
Gives the BEST VALUE for Your Money
Every Kind from Cotton to Silk, For Men, Women and Children
Any Color and Style From 25c to $5.00 per pair
Look for the Trade Mark! Sold by All Good Dealers.
WHOLESALE Lord & Taylor NEW YORK

Joseph Bliss & Son Co.,
komissionáři živým dobytkem.
Uspokojivý prodej. Rychlé vyplacení.
SOUTH OMAHA, NEBR.